

**YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kolmas jaosto)
15 päivänä syyskuuta 1998 ***

Asiassa T-95/96,

Gestevisión Telecinco SA, Espanjan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Madrid, edustajanaan asianajaja Santiago Muños Machado, Madrid, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Carlos Amo Quiñones, 2 rue Gabriel Lippmann,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään aluksi oikeudellinen neuvonantaja Gérard Rozet ja oikeudellisen yksikön virkamies Fernando Castillo de la Torre, sittemmin Rozet ja oikeudellisen yksikön virkamies Juan Guerra Fernández, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaaajana,

jota tukee

Ranskan tasavalta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Catherine de Salins ja ulkoasiainsihteerin Gauthier Mignot, prosessiosoite Luxemburgissa Ranskan suurlähetystö, 8 B boulevard Joseph II,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

jossa kantaja vaatii ensisijaisesti EY:n perustamissopimuksen 175 artiklan nojalla, että komission todetaan laiminlyöneen perustamissopimuksen mukaiset velvollisuutensa, kun se ei ole tehnyt ratkaisua kantajan Espanjan kuningaskuntaa vastaan perustamissopimuksen 92 artiklan rikkomisen vuoksi tekemien kantelujen johdosta eikä myöskään aloittanut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa säädettyä menettelyä, tai perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla toissijaisesti, että komission päätös, joka kantajan väitteen mukaan sisältyy 20.2.1996 päivättyyn kirjeseen, kumottaisiin,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja V. Tiili sekä tuomarit C. P. Briët, K. Lenaerts, A. Potocki ja J. D. Cooke,

kirjaaja: H. Jung,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 10.3.1998 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Kanteen perusteena olevat tosiseikat

- 1 Espanjassa toimii kymmenen televisioyhtiötä, joista kolme on yksityisiä ja seitsemän julkisia.

- 2 Yksityisten televisioyhtiöiden pääasiallisena rahoituslähteenä ovat mainostulot. Julkisia televisioyhtiöitä sen sijaan rahoitetaan mainostuloilla vain osittain. Ne kuuluvat joko välittömään valtionhallintoon julkisen viraston RTVE:n alaisuudessa taikka välilliseen hallintoon, joka jakautuu useisiin Espanjan alueellisissa itsehallintoyhdyskunnissa tätä varten perustettuihin aseimiin.
- 3 Kaikki julkiset televisioyhtiöt ovat toimintansa aloittamisesta lähtien saaneet suuruudeltaan vaihtelevia toimintamäärärahoja oman hallinnonalansa viranomaisilta. Siten ne rahoittavat toimintansa osaksi mainostuloilla ja osaksi valtion osoittamilla määrärahoilla.
- 4 Kantaja, Gestevisión Telecinco SA, Espanjan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, jonka kotipaikka on Madrid, on yksi kolmesta yksityisestä kaupallisesta yhtiöstä. Se toimitti 2.3.1992 komissiolle kantelun (jäljempänä ensimmäinen kantelu), jossa se vaati todettavaksi, etteivät alueellisten televisioyhtiöiden vastaavilta itsehallintoyhdyskunnilta saamat määrärahat soveltuneet yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen (jäljempänä perustamissopimus) 92 artiklassa tarkoitettussa mielessä.
- 5 Komissio vahvisti 30.4.1992 päivätyllä kirjeellään vastaanottaneensa tämän kantelun ja ilmoitti kantajalle, että komissiossa oli ”päätetty pyytää Espanjan viranomaisilta täsmällisiä tietoja sen selvittämiseksi [...], onko ilmiannon kohteena oleva menettelytapa valtion tukia koskevien yhteisön oikeussääntöjen mukainen vai ei”. Tällainen selvityspyyntö lähetettiin Espanjan viranomaisille samana päivänä.
- 6 Kantaja lähetti 25.11.1992 komissiolle kirjeen, jossa se tiedusteli kantelunsa käsittelyn senhetkistä vaihetta. Komissio ilmoitti 3.12.1992 päivätyllä kirjeellä kantajalle

huomauttaneensa Espanjan viranomaisille 28.10.1992 päivätyllä kirjeellään siitä, että ne ovat velvollisia vastaamaan niille osoitettuun selvityspyyntöön.

- 7 Kantaja toimitti 12.11.1993 uuden kantelun, jossa se vaati todettavaksi, etteivät määrärahat, jotka Espanjan valtion keskushallinto oli myöntänyt julkiselle virastolle RTVE:lle soveltuneet yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettuna mielessä (jäljempänä toinen kantelu).
- 8 Kantaja lähetti 24.11.1993 kilpailuasioista vastaavalle komission jäsenelle Van Mierille kirjeen, jossa se kertoi edellä mainituista kahdesta kantelusta, siitä ettei kanteluissa ilmiannetuista valtion tuista ollut ilmoitettu komissiolle, sekä niistä korjaamattomista seurauksista, jotka olivat aiheutuneet siitä, että kantelujen käsittely komissiossa oli viivästynyt.
- 9 Komissio antoi joulukuussa 1993 ulkopuolisen konsulttitoimiston tehtäväksi laatia tutkimuksen julkisten televisioyhtiöiden rahoituksesta koko yhteisön alueella.
- 10 Komissio vastasi helmikuussa 1994 kantajan puhelimitse tekemään tiedusteluun, että se oli päättänyt odottaa edellä mainitun tutkimuksen valmistumista, ennen kuin se jatkaisi kysymyksessä olevien kantelujen käsittelyä ja tekisi minkäänlaista päätöstä perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn mahdollisesta aloittamisesta.
- 11 Komissio ilmoitti 12.5.1995 vastauksenaan puhelimitse tehtyyn uuteen tiedusteluun, että ulkopuolisen konsulttitoimiston selvitys sen laatimisessa tapahtuneiden viivytysten jälkeen toimitettaisiin komissiolle korjatussa muodossa ennen kuukauden loppua. Komissio sai asiassa laaditun lopullisen selvityksen viimeistään lokakuussa 1995.

- 12 Komissio ei kuitenkaan ollut vielä helmikuun 1996 alussakaan antanut ratkaisua kantajan kantelujen johdosta. Sen vuoksi kantaja kehotti 6.2.1996 päivätyssä ja 8.2. perille tullessa kirjatussa kirjeessä perustamissopimuksen 175 artiklan mukaisesti komissiota tekemään ratkaisun kysymyksessä olevien kahden kantelun johdosta sekä aloittamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn.
- 13 Komissio vastasi 20.2.1996 päivätyssä kirjeessään seuraavasti: ”Tutkittuaan kanteenne perustamissopimuksen 92 ja sitä seuraavien artiklojen kannalta ja julkisten televisioyhtiöiden rahoitusta muissa jäsenvaltioissa koskevan, joulukuussa 1993 tilatun tutkimuksen valmistuttua kilpailuasioista vastaava pääosasto on 18.10.1995 ja 14.2.1996 päivätyillä kirjeillä pyytänyt Espanjan viranomaisilta eräitä asian tutkimiseksi tarpeellisia lisätietoja ja lisäselvityksiä.”
- 14 Komissio ei ole tämän kirjeen jälkeen tehnyt päätöstä kantajan kahden kantelun johdosta.

Oikeudenkäynti

- 15 Kantaja nosti käsiteltävänä olevan kanteen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 17.6.1996 toimittamallaan kannekirjelmällä.
- 16 Ranskan tasavalta pyysi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 8.11.1996 toimittamassaan väliintulohakemuksessa saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen vastaajan vaatimuksia. Laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulohakemuksen 4.2.1997 antamallaan määräyksellä.

- 17 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklassa tarkoitettuna prosessinjohtotoimena asianosaisia kuitenkin kehoitettiin suullisessa käsittelyssä vastaamaan tiettyihin kysymyksiin.
- 18 Asiassa 10.3.1998 järjestetyssä suullisessa käsittelyssä kuultiin osapuolten suulliset lausumat vaatimustensa tueksi sekä heidän vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemiin kysymyksiin.

Asianosaisten vaatimukset

- 19 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
- toteaa komission laiminlyöneen perustamissopimuksesta johtuvat velvollisuutensa jättäessään antamatta ratkaisun kantajan tekemän kahden kantelun johdosta ja jättäessään aloittamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn;
 - toissijaisesti kumoaa 20.2.1996 päivättyyn kirjeeseen sisältyvän komission päätöksen;
 - velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut;
 - velvoittaa väliintulijan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan kantajalle väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

20 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää laiminlyöntiin perustuvat vaatimukset tutkimatta tai toissijaisesti hylkää ne perusteettomina;

— jättää kumoamisvaatimuksen tutkimatta;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

21 Ranskan tasavalta tukee komission vaatimuksia.

Laiminlyöntiin perustuvat vaatimukset

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

Kanteen tutkittavaksi ottaminen

22 Komissio huomauttaa ensisijaisesti, että perustamissopimuksen 92 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen mukaisen hallinnollisen menettelyn päätteeksi annettava komission päätös osoitetaan Espanjan kuningaskunnalle. Valtion tukien valvonnassa noudatettava menettely nimittäin perustuu komission ja kysymyksessä olevan jäsenvaltion kahdenkeskiseen vuoropuheluun, toisin kuin perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan soveltamisessa noudatettava menettely, jota koskevien toisenlaisten menettelysääntöjen mukaan kantelijalla on ratkaiseva rooli asian käsittelyssä (ks. asia T-277/94, AITEC v. komissio, tuomio 22.5.1996, Kok. 1996, s. II-351, 71 kohta). Koska kantelijalla ei ole minkäänlaista asemaa nyt kysymyksessä olevassa asiassa, päätöksen osoittaminen suoraan kantelijalle ei ole mahdollista (ks. asia C-198/91,

Cook v. komissio, tuomio 19.5.1993, Kok. 1993, s. I-2487, julkisasiamies Tesauron ratkaisuehdotus).

- 23 Perustamissopimuksen 175 artiklan kolmannen kohdan säännöksiä ei myöskään voida tulkita laajentavasti siten, että kantelu-oikeus myönnettäisiin myös sellaisille kolmansille henkilöille, joiden etuja asia koskee. Vastaja huomauttaa tältä osin, että perustamissopimuksen 175 artiklaan perustuva asianosaisen kanneoikeus on suppeampi kuin perustamissopimuksen 173 artiklaan perustuva kanneoikeus. Ainoastaan henkilöllä, jota päätös mahdollisesti koskee, on kanneoikeus perustamissopimuksen 175 artiklan mukaisen kantelun tekemiseen, eikä tässä asiassa ole kysymys siitä (ks. asia 246/81, Lord Bethell v. komissio, tuomio 10.6.1982, Kok. 1982, s. 2277, 16 kohta sekä em. asia AITEC v. komissio, tuomion 62 kohta).
- 24 Komissio katsoo toiseksi, ettei käsiteltävänä olevan kanteen tutkimatta jättäminen välttämättä merkitse sitä, että kantajalta evättäisiin oikeus saada asiassaan oikeussuojaa. Komissio toteaa, ettei sillä itse asiassa ole yksinomaista toimivaltaa määrittellä valtiollista toimenpidettä valtion tueksi. Myös kansalliset tuomioistuimet voivat lausua tästä kysymyksestä määrätäkseen seuraamuksia kansallisen lainsäädäntönsä perusteella kysymyksessä olevien toimenpiteiden lainvastaisuuden vuoksi (ks. asia 78/76, Steinike ja Weinlig, tuomio 22.3.1977, Kok. 1977, s. 595, 14 kohta; asia C-354/90, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ja Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, tuomio 21.11.1991, Kok. 1991, s. I-5505 ja asia C-39/94, SFEI ym., tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. I-3547, 31—53 kohta). Komissio kiistää myös väitteen, jonka mukaan kantajalla ei olisi käytettävissään muutoksenhakukeinoja Espanjan oikeuden mukaan.
- 25 Komissio huomauttaa lopuksi, ettei yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tarjoaman oikeussuojan tarkoituksena voi kuitenkaan missään tapauksessa olla kansallisen oikeussuojajärjestelmän puutteellisuuksien korvaaminen (ks. yhdistetyt asiat C-15/91 ja C-108/91, Buckl ym. v. komissio, tuomio 24.11.1992, Kok. 1992, s. I-6061, julkisasiamies Gulmannin ratkaisuehdotuksen 27 kohta sekä asia T-398/94, Kahn Scheepvaart v. komissio, tuomio 5.6.1996, Kok. 1996, s. II-477, 50 kohta).

- 26 Kantaja puolestaan huomauttaa, ettei komissio vieläkään ole määritellyt kantaansa kumpaankaan kanteluun eikä aloittanut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä, vaikka ensimmäisen kantelun tekemisestä on kulunut yli neljä vuotta ja toisen kantelun tekemisestä yli kaksi ja puoli vuotta.
- 27 Kantaja huomauttaa, että se on 6.2.1996 päivätyllä ja 8.2.1996 perille tulleella kirjeellä kehottanut komissiota toimimaan perustamissopimuksen 175 artiklan toisen kohdan mukaisesti. Kantaja katsoo, että kun otetaan huomioon kummankin kantelun tekemisestä jo kulunut kohtuuttoman pitkä aika, komissio on syyllistynyt laiminlyöntiin ja sen olisi pitänyt ottaa asiaan kantaa kahden kuukauden kuluessa. Komissio ei kuitenkaan ollut tehnyt ratkaisua määrääjässä.
- 28 Kantajan mukaan komissio ei ole kirjeessään 20.2.1996 määritellyt minkäänlaista kantaa. Sen sijaan se oli vältellyt kantansa määrittämistä vedoten siihen, että se oli pyytänyt Espanjan hallitukselta lisäselvityksiä ja että kantelujen tutkiminen oli vielä kesken. Kantajan mukaan yhteisöjen tuomioistuimien on katsonut tällaisessa tilanteessa, ettei yhteisöjen toimielimen lähettämä kirje, jossa se ratkaisukehotuksen saatuaan ilmoittaa sen käsiteltäväksi saatettujen kysymysten tutkimisen jatkuvan, sisällä sellaista kannanottoa, joka lopettaisi kysymyksessä olevan toimielimen laiminlyönnin (yhdistetyt asiat 42/59 ja 49/59, Srupat v. korkea viranomainen, tuomio 22.3.1961, Kok. 1961, s. 99).
- 29 Kantaja huomauttaa lisäksi, ettei se komission esittämä seikka, että kanteluissa tarkoitettujen valtiollisten toimenpiteiden alustava tutkiminen on vielä kesken, ole hyväksyttävä syy komission toimettomuudelle. Tällainen menettelyhän olisi perusoikeuksiin kuuluvan tehokkaan oikeussuojan vaatimusten vastaista.
- 30 Kantaja huomauttaa vielä, että komissiolla oli tässä tapauksessa velvollisuus aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan nojalla menettely, jossa komissio asianosaisia kuultuaan antaa ratkaisunsa valtion tukien soveltuvuudesta. Tällaiset päätökset ja siten myös niiden antamatta jättäminen koskevat suoraan ja erikseen kantajaa, koska se on kannellut asiasta ja koska se on valtion tukia saaneiden yritysten kilpailija (asia 169/84, Cofaz ym. v. komissio, tuomio 28.1.1986, Kok. 1986,

s. 391; asia T-49/93, SIDE v. komissio, tuomio 18.9.1995, Kok. 1995, s. II-2501 ja asia T-95/94, Sytraval ja Brink's France v. komissio, tuomio 28.9.1995, Kok. 1995, s. II-2651). Yhteisön oikeussuojajärjestelmän johdonmukaisuuden vuoksi kantajalla on katsottava olevan kanne-oikeus myös tässä asiassa.

- 31 Kantaja huomauttaa myös, että kanteen tutkimisen edellytykset ovat perustamissopimuksen 175 artiklan mukaan samanlaiset kuin perustamissopimuksen 173 artiklan mukaan, kuten yhteisöjen tuomioistuin on kantajan mukaan todennut asiassa Chevalley v. komissio 18.11.1970 antamassaan tuomiossa (asia 15/70, Kok. 1970, s. 975).
- 32 Kantaja katsoo vielä, ettei tässä tapauksessa ole mahdollista nostaa kannetta kansallisessa tuomioistuimessa, koska kanteluissa tarkoitetut valtion tuet on sen mukaan myönnetty budjettilacilla, joita vastaan yksityinen asianosainen ei Espanjan oikeuden mukaan voi nostaa kannetta. Siitä, että tukien saajat ovat oikeudelliselta muodoltaan julkisia yrityksiä, seuraa kantajan mukaan myös, että näiden lakien täytäntöönpanoa koskevat päätökset ovat hallinnon sisäisiä ja julkaisemattomia päätöksiä, joita vastaan ei myöskään ole mahdollista nostaa kannetta. Päinvastaisessakaan tapauksessa yksikään kansallinen tuomioistuin ei rohkenisi katsoa julkisille televisioyrityksille osoitettuja määrärahoja valtion tuiksi tietäessään, että asia on ollut komissiossa vireillä jo neljä vuotta ilman, että komissio olisi aloittanut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä asianosaisten kuulemiseksi. Komission suhtautumisesta tähän asiaan aiheutuu kantajan mielestä myös se, ettei kansallinen tuomioistuin voi enää vaatia kysymyksessä olevien tukien palauttamista, vaikka se mahdollisesti toteaisi ne soveltumattomiksi (asia 223/85, RSV v. komissio, tuomio 24.11.1987, Kok. 1987, s. 4617).
- 33 Väliintulijana oleva Ranskan tasavalta viittaa edellä mainitussa asiassa SFEI ym. annetun tuomion tuomiolauselmaan kiistääkseen kantajan perustelun, jonka mukaan mikään kansallinen tuomioistuin ei olisi valmis pitämään valtion tukena sellaista toimenpidettä, joka on ollut komission tutkittavana jo usean vuoden ajan. Kyseisen tuomiolauselman mukaan kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan tämäntyyppisen kysymyksen, vaikka se olisi samanaikaisesti vireillä komissiossa. Kansallinen tuomioistuin voi tällöin myös pyytää komissiota selventämään asiaa tai esittää yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti.

Pääasia

- 34 Kantaja korostaa, että perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukainen menettely on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan pakollinen aina, kun komission mielestä on vaikeaa arvioida, soveltuuko valtion tuki yhteismarkkinoille. Kantajan mukaan komissio saa lopettaa menettelyn perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun alkuvaiheen päätteeksi annettavaan valtion tuen sallivaan päätökseen ainoastaan, jos se heti asian alustavan tutkimisen perusteella vakuuttuu siitä, että kyseinen valtion tuki on perustamissopimuksen mukainen (ks. em. asiassa *Cook v. komissio* annettu tuomio; asia 84/82, *Saksa v. komissio*, tuomio 20.3.1984, Kok. 1984, s. I-1451 ja em. asiassa *SIDE v. komissio* annettu tuomio).
- 35 Kantelujen tekemisestä kuluneen ajan pituus osoittaa tässä tapauksessa kantajan mielestä sellaisenaan, että komission on varsin vaikea arvioida kysymyksessä olevien valtion tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille. Se, että julkisten televisioyhtiöiden rahoituksesta on pyydetty ulkopuolinen selvitys, ainoastaan vahvistaa tätä olettamusta. Kantajan mukaan komission on vielä tämän selvityksen saatuaankin ollut vaikea arvioida kysymyksessä olevia valtion tukia, kun se ei useita kuukausia sen jälkeenkään ole määrittänyt kantaansa ilmiannossa esitettyihin seikkoihin, vaan on jatkanut lisätietojen pyytämistä Espanjan viranomaisilta.
- 36 Kantajan mukaan yhteisöjen tuomioistuimien on asiassa 120/73, *Lorenz*, 11.12.1973 antamassaan tuomiossa (Kok. 1973, s. 1471) sitä paitsi katsonut, että komission oli kohtuullisena pidettävässä kahden kuukauden määräajassa esitettävä alustava arviointinsa sille ilmoitetusta valtion tuesta. Näin ollen komission on tehtävä samanlainen arviointi kohtuullisessa määräajassa myös silloin, kun jäsenvaltio on jäsenyyssveloitteidensa vastaisesti sekä jättänyt ilmoittamatta tukitoimenpiteestä että jo toteuttanut toimenpiteen.
- 37 Suhtautuessaan asiaan niin kuin tässä tapauksessa komissio kantajan mukaan loukkaa myös sille perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaan kuuluvia prosessuaalisia oikeuksia. Kantajan oikeudet voidaan nimittäin taata vain antamalla sille

mahdollisuus hakea muutosta päätöksiin, jotka komissio on tehnyt aloittamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua menettelyä (em. asiassa Cook v. komissio annettu tuomio sekä asia C-225/91, Matra v. komissio, tuomio 15.6.1993, Kok. 1993, s. I-3203). Lisäksi nämä prosessuaaliset oikeudet jäisivät merkityksettömiksi, jos komission sallittaisiin pitkittää valtion toimenpiteiden alustavaa tutkimista määräämättömän ajan.

- 38 Kantaja kiistää, että velvollisuus perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen hallinnollisen menettelyn aloittamiseen syntyisi vasta sen jälkeen, kun on todettu, että kysessä on perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtion tuki. Kantajan mukaan komission hallintokäytännöstä ilmenee, että se on useissa tapauksissa aloittanut tällaisen menettelyn jo silloin, kun sen mielestä on ollut syytä epäillä, että kysymyksessä olevat valtion toimenpiteet saattavat olla oikeudelliselta luonteeltaan valtion tukia (em. asia Sytraval ja Brink's France v. komissio, tuomion 79 kohta). Joka tapauksessa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on asiassa T-106/95, FFSA ym. v. komissio, 27.2.1997 antamassaan tuomiossa (Kok. 1997, s. II-229) kantajan mukaan katsonut, että yrityksille annettavaa julkista rahoitusta on pidettävä valtion tukena siinäkin tapauksessa, että perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan nojalla sittemmin todettaisiin, ettei perustamissopimuksen 92 artiklaa voida soveltaa.
- 39 Kantaja katsoo lopuksi, että on otettava huomioon, että koska perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaista menettelyä ei ole aloitettu, Espanjan viranomaiset jatkavat riitautettujen määrärahojen myöntämistä Espanjan julkisille televisioyhtiöille, vaikka näistä valtion tuista on kanneltu useita vuosia sitten. Kantajan mukaan komissiolla on näissä olosuhteissa toimimisvelvollisuus, jonka se on laiminlyönyt perustamissopimuksen vastaisella tavalla.
- 40 Komissio vetoaa siihen, että vaikkei se ole tehnyt päätöstä valtion tuen olemassaoloa koskevasta kysymyksestä eikä perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä aloittamisesta, se on kuitenkin ryhtynyt erilaisiin toimenpiteisiin voidakseen arvioida kaikilta osin tätä erityisen monimutkaista ja useille jäsenvaltioille yhteistä ongelmaa.
- 41 Komissio huomauttaa, että se kävi 30.4.1992—8.2.1993 kirjeenvaihtoa Espanjan hallintoviranomaisten kanssa ja että se tilasi joulukuussa 1993 tutkimuksen julkisten televisiokanavien käytöstä ja toiminnasta yhteisön alueella. Tämän tutkimuksen saatuaan se kävi jälleen kirjeenvaihtoa Espanjan hallintoviranomaisten kanssa

18.10.1995—5.7.1996. Komissio katsoo, että se on tutkimuksen laatimisen ajaksi pelkästään tilapäisesti pidättäytynyt muista sen kanssa päällekkäisistä toimenpiteistä.

- 42 Kysymyksessä olevien toimenpiteiden takia aloitetun menettelyn ei siten näissä olosuhteissa voida katsoa ”keskeytyneen”. Toisen kantelun tekemisen ja kantajan esittämän toimenpidekehotuksen välinen kahden ja puolen vuoden aika on nimittäin suureksi osaksi kulunut edellä mainitun ulkopuolisen tutkimuksen toteuttamiseen.
- 43 Komissio korostaa muun muassa sitä, ettei perustamissopimuksessa eikä johdannaisessa oikeudessa aseteta määräaikaa, jossa sen olisi toimittava ilmoittamatta jätettyjä valtion tukia koskevan kantelun vuoksi.
- 44 Käsiteltävässä tapauksessa on komission mukaan sitä paitsi otettava huomioon asian monimutkaisuus sekä oikeudelliselta että poliittiselta kannalta. Tämän asian käsittely nimittäin vaatii erityistä varovaisuutta, koska televisiolähetystoiminta on vasta äskettäin vapautettu kilpailulle. Kantajan ensimmäinen kantelu on ollut lajissaan aivan ensimmäinen, ja se koskee seitsemää valtion tukea. Kantajan tekemiin kanteluihin liittyy myös yhteisön sisäistä kauppaa, julkiselle yritykselle uskotun erityistehtävän hoitamisesta aiheutuvien lisäkustannusten korvaamista ja valtion tueksi luokittelemista koskevia hankalia kohdentamisongelmia, jotka johtuvat erityisesti siitä, että kysymyksessä olevien julkisten yritysten kirjanpito on toisinaan varsin vaikeaselkoinen.
- 45 Tämän asian käsittelyyn kuluneen ajan pituuden ei siten voida komission mielestä katsoa merkitsevän perustamissopimuksen määräysten, etenkin perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamisvelvollisuuden laiminlyöntiä.

- 46 Komissio huomauttaa lisäksi niistä vakavista seurauksista, joita mahdollinen päätös perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettun menettelyn aloittamisesta aiheuttaisi julkisille televisioyhtiöille koko yhteisön alueella. Kysymyksessä olevien valtion tukien myöntäminen olisi nimittäin siinä tapauksessa keskeytettävä (asia C-312/90, Espanja v. komissio, tuomio 30.6.1992, Kok. 1992, s. I-4117), mikä olisi hyvän hallintokäytännön periaatteiden vastaista.
- 47 Komissio korostaa lopuksi, että sen on ensiksi ratkaistava, voidaanko riidanalaisia määrärahoja pitää perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina valtion tukina, ennen kuin se voi ottaa kantaa niiden soveltuvuuteen yhteismarkkinoille. Tältä osin komissio kiistää omaksuneensa sellaista käytäntöä, että 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely aloitettaisiin sen ratkaisemiseksi, voidaanko valtion toimenpiteet katsoa perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi valtion tuiksi.
- 48 Komission mukaan olosuhteista kokonaisuutena arvostellen johtuu, ettei sen ole ollut ratkaisukehotuksen saadessaan mahdollista määrittää kantaansa eikä tehdä kantajan vaatimia päätöksiä. Komissio viittaa tässä yhteydessä julkisasiamies Edwardin ratkaisuehdotukseen asiassa T-24/90, Automec v. komissio, tuomio 18.9.1992 (Kok. 1992, s. II-2223).

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

Alustavat huomautukset

- 49 Perustamissopimuksen 93 artiklassa määrätään erityisestä menettelystä, jonka avulla komissio seuraa jatkuvasti ja valvoo valtion tukia. Sellaisten uusien tukien osalta, joita jäsenvaltiot aikovat myöntää, on määrätty ennakkomenettelystä, jota ilman tukea ei voida pitää sääntöjen mukaisesti myönnettynä, ja komissiolle on annettava

tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevista suunnitelmista ennen niiden toteuttamista.

- 50 Komissio tutkii suunnitellut tuet ensin alustavasti. Jos se toteaa tämän tutkimisen päätteeksi, että suunnitelma ei sovellu yhteismarkkinoille, se aloittaa viipymättä 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettun menettelyn.
- 51 Tässä menettelyssä on siten erotettava toisistaan perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohtaan perustuva valtion tukien alustava tutkiminen, jonka ainoana tarkoituksena on mahdollistaa komissiolle alustavan kannan ottaminen siihen, ovatko kysymyksessä olevat tuet osittain tai kokonaan soveltuvia, ja perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu käsittelyvaihe, jonka tarkoituksena on mahdollistaa komissiolle täydellisten tietojen saaminen kaikista asiaan liittyvistä seikoista (ks. em. asia *Cook v. komissio*, tuomion 22 kohta ja em. asia *Matra v. komissio*, tuomion 16 kohta).
- 52 Perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukainen menettely on pakollinen aina, kun komission mielestä on vaikeaa arvioida, soveltuuko valtion tuki yhteismarkkinoille. Komissio saa lopettaa menettelyn perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitettun alkuvaiheen jälkeen annettavaan, ilmoittamatta jätetyn valtion tuen sallivaan päätökseen ainoastaan, jos se heti asian alustavan tutkimisen perusteella vakuuttuu joko siitä, ettei kysymyksessä olevaa valtion toimenpidettä voida pitää 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tukena, tai siitä, että vaikka kysymyksessä olisi valtion tuki, se kuitenkin soveltuu yhteismarkkinoille. Jos komissio sen sijaan päätyy alustavan tutkimisen perusteella päinvastaiseen lopputulokseen tai jollei se ole pystynyt ratkaisemaan kaikkia kysymyksessä olevan toimenpiteen oikeudelliseen arviointiin liittyviä ongelmia, komissio on velvollinen hankkimaan kaikki tarvittavat tiedot ja aloittamaan tätä varten 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn (ks. vastaavasti em. asia *Saksa v. komissio*, tuomion 13 kohta; em. asia *Cook v. komissio*, tuomion 29 kohta; em. asia *Matra v. komissio*, tuomion 33 kohta ja asia *C-367/95 P*, komissio v. *Sytraval ja Brink's France*, tuomio 2.4.1998, 39 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

- 53 Kun kolmannet henkilöt, joita asia koskee, ovat kannelleet komissiolle valtion toimenpiteistä, joista ei ole annettu tietoa 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti, komissiolla on perustamissopimukseen sisältyviin valtioneuvoston määräyksiin perustuvan hallinnollisen menettelyn asianmukaisen kulun turvaamiseksi velvollisuus edellä mainitussa asian alustavassa käsittelyvaiheessa tutkia kantelut huolellisesti ja puolueettomasti, mikä saattaa edellyttää, että se tutkii myös sellaisia seikkoja, joihin kantelijat eivät ole nimenomaisesti vedonneet (em. asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 62 kohta).
- 54 Lopuksi on todettava, että komissiolla on yksinomainen toimivalta valtion tuen mahdollisen yhteismarkkinoille soveltumattomuuden toteamista koskevassa asiassa (em. asia Steinike ja Weinlig, tuomion 9 ja 10 kohta ja em. asia Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ja Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, tuomion 14 kohta).
- 55 Näistä oikeussäännöistä yhdessä seuraa, että komission on valtion toimenpiteen tutkimista koskevan asian alustavan käsittelyn päätteeksi tehtävä kyseisen jäsenvaltion suhteen jokin seuraavista kolmesta päätöksestä: komissio päättää joko, ettei kyseessä oleva toimenpide ole perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtion tuki, tai että vaikka toimenpide on 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtion tuki, niin se on 92 artiklan 2 tai 3 kohdan perusteella yhteismarkkinoille soveltuva, taikka sitten komissio päättää aloittaa 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettun menettelyn.
- 56 Näiden oikeudellisten näkökohtien perusteella on ensiksi ratkaistava, otetaanko laiminlyöntiin perustuvat vaatimukset tutkittaviksi, ja tarvittaessa sen jälkeen, ovatko vaatimukset asiallisesti oikeutettuja.

Tutkittavaksi ottaminen

- 57 Perustamissopimuksen 175 artiklan kolmannen kohdan mukaan jokainen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö saa kannella yhteisön tuomioistuimeen siitä, että yhteisön toimielin on jättänyt antamatta kyseiselle henkilölle osoitettavan jonkin muun säädöksen kuin suosituksen tai lausunnon.

- 58 Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-68/95, T. Port, 26.11.1996 antamassaan tuomiossa (Kok. 1996, s. I-6065, 59 kohta) katsonut, että aivan kuten perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa annetaan yksityisille oikeussubjekteille mahdollisuus nostaa kumoamiskanne toimitelimen sellaisesta toimenpiteestä, jota ei ole osoitettu niille, sillä perusteella, että tämä toimenpide koskee niitä suoraan ja erikseen, samoin myös 175 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava siten, että myös siinä annetaan niille mahdollisuus nostaa laiminlyöntikanne toimitelintä vastaan, joka ei ole antanut niitä samalla tavalla koskevaa säädöstä.
- 59 Komissio on siten väärässä katsoessaan, että laiminlyöntiin perustuvat vaatimukset olisi jätettävä tutkimatta pelkästään siksi, etteivät ne päätökset, jotka komissio voisi asiassa tehdä, olisi osoitettu kantajalle (ks. edellä 55 kohta).
- 60 Tässä tapauksessa on tutkittava, voidaanko niiden päätösten, joiden tekemisen komission väitetään laiminlyöneen, katsoa koskevan kantajaa suoraan ja erikseen.
- 61 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-435/93, ASPEC ym. v. komissio, 27.4.1995 antamasta tuomiosta (Kok. 1995, s. II-1281, 60 kohta) ilmenee tältä osin, että valtion tukea koskevan komission päätöksen on katsottava koskevan yritystä suoraan, jos valtion viranomaisten halukkuudesta toteuttaa tukea koskevat suunnitelmansa ei ole epäilystä. Nyt käsiteltävässä tapauksessa on selvää, että Espanjan viranomaiset ovat jo myöntäneet erilaisia riitautettuja rahoitustukia ja myöntävät niitä edelleen. Siten on katsottava toteennäytetyksi, että asia koskee kantajaa suoraan.
- 62 Kysymyksestä, koskeeko asia jotakuta erikseen, on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päätös koskee luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä erikseen, jos se koskee näitä näiden erityislaatuisen aseman vuoksi tai sen vuoksi, että nämä tosiasiallisesti ovat sellaisessa asemassa, joka erottaa nämä kaikista muista henkilöistä ja jonka vuoksi nämä voidaan yksilöidä samalla tavalla kuin päätöksen kohde (asia 25/62, Plaumann v. komissio, tuomio 15.7.1963, Kok. 1963, s. 197 ja

223; yhdistetyt asiat T-481/93 ja 484/93, Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomio 13.12.1995, Kok. 1995, s. II-2941, 51 kohta ja asia T-266/94, Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomio 22.10.1996, Kok. 1996, s. II-1399, 44 kohta).

- 63 Tässä tapauksessa on sen vuoksi tutkittava, koskisiko kantajaa erikseen sellainen asian alustavan käsittelyn päätteeksi asianomaisen jäsenvaltion suhteen tehtävä komission päätös, jossa todettaisiin joko, ettei kyseessä oleva valtion toimenpide ole valtion tuki, tai että kyseessä on valtion tuki, joka kuitenkin on yhteismarkkinoille soveltuva, taikka että toimenpiteen vuoksi on aloitettava perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely.
- 64 Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että milloin komissio 93 artiklan 2 kohdan mukaista menettelyä aloittamatta toteaa saman artiklan 3 kohdan perusteella, ettei valtion toimenpide ole valtion tuki tai että vaikka toimenpide on valtion tuki, se on yhteismarkkinoille soveltuva, niin asianosaisten, joiden oikeuksien turvaamiseksi tämän artiklan 2 kohdan menettelysäännökset on annettu, oikeudet voivat toteutua vain, jos heillä on oikeus riitauttaa tällainen komission päätös yhteisöjen tuomioistuimessa (ks. viimeksi em. asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 37 kohta; ja aikaisemmin em. asia Cook v. komissio, tuomion 23 kohta ja em. asia Matra v. komissio, tuomion 17 kohta). Tässä tapauksessa asia olisi samoin myös silloin, jos komissio katsoisi Espanjan julkisille televisioyhtiöille myönnetyt määrärahat valtion tuiksi, jotka perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan nojalla jäisivät saman sopimuksen 92 artiklassa säädetyn kiellon ulkopuolelle (ks. em. asia FFSA ym. v. komissio, tuomion 172 ja 178 kohta; tuomio pysytetty muutoksenhakuasiassa C-174/97 P, FFSA ym. v. komissio, 25.3.1998 annetulla määräyksellä, Kok. 1998, s. I-1303).
- 65 Perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tahoja, joita asian siis on katsottava koskevan suoraan ja erikseen, ovat sellaiset henkilöt, yritykset tai yhdistykset, joiden etuihin tuen myöntäminen saattaa vaikuttaa, erityisesti kilpailevat yritykset ja ammattijärjestöt (ks. asia 323/82, Intermills v. komissio, tuomio 14.11.1984, Kok. 1984, s. 3809, 16 kohta).

- 66 Tässä asiassa komissio ei ole kiistänyt sitä, että asia koskee kantajaa 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettussa mielessä, mikä seikka johtuu siitä, että kantaja johtaa yhtä kolmesta yksityisestä televisiokanavasta, jotka kilpailevat riitautettua rahoitusta saaneiden julkisten televisiokanavien kanssa, ja siitä, että komissio on juuri kantajan tekemän kahden kantelun perusteella tutkinut alustavasti tätä rahoitusta.
- 67 Kantaja on sitä paitsi pannut asian asianmukaisesti vireille yhteisöjen tuomioistuimessa, jolla on kansallisen tuomioistuimen toimivallan poissulkeva, yksinomainen toimivalta todeta mahdollisesti, että komissio on perustamissopimuksen vastaisesti jättänyt aloittamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn, jonka aloittaminen on välttämätön edellytys sille, että asiassa voitaisiin tehdä kantajaa suoraan ja erikseen koskeva päätös, kuten päätös siitä, että valtion tuki, jonka oikeudellinen arviointi on siihen asti ollut huomattavan ongelmallista, todetaan yhteismarkkinoille soveltuvaksi.
- 68 Mahdollinen kansallinen oikeussuojakeino, jota käyttäen kantaja voi valittaa riidanalaisten määrärahojen myöntämisestä julkisille televisioyhtiöille, ei voi tältä osin vaikuttaa käsiteltävänä olevien laiminlyöntiin perustuvien vaatimusten tutkittavaksi ottamiseen (ks. vastaavasti em. asia Kahn Scheepvaart v. komissio, tuomion 50 kohta).
- 69 Sen, että komissio ei ole tehnyt minkäänlaista päätöstä aloitettuaan Espanjan valtion eri viranomaisten julkisille televisioyhtiöille myöntämää rahoitusta koskevan alustavan tutkimuksen, on siten katsottava koskevan kantajaa suoraan ja erikseen.
- 70 Asiassa esitetyt laiminlyöntiin perustuvat vaatimukset on sen vuoksi tutkittava.

Pääasia

- 71 Laiminlyöntiin perustuvien vaatimusten aiheellisuuden ratkaiseminen edellyttää sen tutkimista, onko komissiolla perustamissopimuksen 175 artiklassa tarkoitetun ratkaisukehotuksen saadessaan ollut velvollisuus toimia (asia T-126/95, Dumez v. komissio, määräys 13.11.1995, Kok. 1995, s. II-2863, 44 kohta ja asia T-286/97, Goldstein v. komissio, määräys 6.7.1998, 24 kohta, Kok. 1998, s. II-2629).
- 72 Kun komissiolla on yksinomainen toimivalta arvioida valtion tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille, se on perustamissopimukseen sisältyviin valtioneuvoston määräyksiin perustuvan hallinnollisen menettelyn asianmukaisen kulun turvaamiseksi tutkittava huolellisesti ja puolueettomasti kantelu, jossa on ilmiannettu yhteismarkkinoille soveltumaton valtion tuki (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 62 kohta).
- 73 Määräajasta, jossa komission on annettava ratkaisunsa tällaisen kantelun johdosta, on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo katsonut perustamissopimuksen 85 artiklaa koskevassa asiassa, ettei komissio voi lykätä loputtomasti kannanottoaan kyseisen artiklan 3 kohdan perusteella tehtyyn poikkeuslupahakemukseen (yhdistetyt asiat T-213/95 ja T-18/96, SCK ja FNK v. komissio, tuomio 22.10.1997, Kok. 1997, s. II-1739, 55 kohta) asiassa, jossa komissiolla on yksinomainen toimivalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siinä yhteydessä todennut, että se, että komission on tehtävä kohtuullisessa ajassa hallinnollisen menettelyn päätteeksi kilpailupolitiikkaa koskevat päätökset, on yhteisön oikeuden yleinen oikeusperiaate (ks. saman tuomion 56 kohta ja tuomiossa mainittu oikeuskäytäntö).
- 74 Tästä seuraa, ettei komissio voi pitkittää määräämättömäksi ajaksi myöskään perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kantelun kohteena olevien valtion toimenpiteiden alustavaa tutkimusta, jonka se on suostunut aloittamaan niin kuin tässä tapauksessa.

- 75 Hallinnollisen menettelyn kestoajan kohtuullisuutta on arvioitava tapauskohtaisesti ja arvioinnissa on otettava huomioon erityisesti asiayhteys, menettelyvaiheet, joita komission on noudatettava, asian vaikeusaste sekä asian merkitys eri osapuolille (ks. asia T-73/95, Oliveira v. komissio, tuomio 19.3.1997, Kok. 1997, s. II-381, 45 kohta ja em. asia SCK ja FNK v. komissio, tuomion 57 kohta).
- 76 Tässä asiassa on ensiksi tutkittava, olisiko komission kantajan väittämin tavoin pitänyt ryhtyä julkisille televisioyhtiöille myönnettyjen riidanalaisten määrärahojen alustavaan tutkimiseen kahdessa kuukaudessa, jonka pituiseksi ”kohtuullinen määräaika” on katsottu edellä mainitussa asiassa Lorenz annetussa tuomiossa (4 kohta).
- 77 Se, että viimeksi mainitussa tuomiossa viitataan tällaiseen kahden kuukauden määräaikaan, perustuu siihen, että asiassa oli välttämättä otettava huomioon kysymyksessä olevan jäsenvaltion perusteltu intressi saada nopeasti tietää, olivatko komissiolle ilmoitetut toimenpiteet laillisia.
- 78 Tässä näkemyksessä ei voida pitäytyä silloin, kun kysymyksessä oleva jäsenvaltio on toteuttanut toimenpiteitä ilmoittamatta niistä etukäteen komissiolle. Jos jäsenvaltiolla olisi ollut epäilyksiä siitä, ovatko sen suunnittelemat toimenpiteet valtion tukea, sen olisi ollut mahdollista omien intressiensä suojelemiseksi antaa tieto suunnitelmastaan komissiolle, jolla olisi ollut velvollisuus ottaa kantaa asiaan kahden kuukauden pituisen määräajan kuluessa (em. asia SFEI ym., tuomion 48 kohta).
- 79 Asiassa Lorenz annetussa tuomiossa tarkoitettua kahden kuukauden määräaikaa ei siten voida soveltaa sellaisenaan nyt käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa, jossa riidanalaisista valtion toimenpiteistä ei ole annettu tietoa komissiolle.

- 80 Sen jälkeen on otettava huomioon, että kantajan ensimmäinen kantelu tehtiin 2.3.1992 ja toinen kantelu 12.11.1993. Silloin kun komissiota kehoitettiin perustamissopimuksen 175 artiklan mukaisesti tekemään ratkaisu, eli 8.2.1996, jolloin kantajan 6.2.1996 päivätty ratkaisukehotuksen sisältänyt kirje oli saapunut, komissio oli jo käyttänyt ensimmäisen kantelun alustavaan tutkimiseen 47 kuukautta ja toisen kantelun alustavaan tutkimiseen 26 kuukautta.
- 81 Nämä ajat ovat niin pitkiä, että komission olisi niiden kuluessa pitänyt kyetä saamaan päätökseen kysymyksessä olevien toimenpiteiden alustava arviointi. Kysyisen toimielimen olisi siten pitänyt pystyä tässä ajassa tekemään näitä toimenpiteitä koskeva päätös (ks. edellä 55 kohta) tai osoittamaan sellaisten poikkeuksellisten seikkojen olemassaolo, joiden vuoksi näin pitkän ajan kuluminen oli puolustettavissa.
- 82 Komissio on tältä osin vedonnut siihen, että kantajan ensimmäinen kantelu oli lajissaan aivan ensimmäinen sille saapunut kantelu, että jäsenvaltiot saavat televisiotoiminnassa hyväksyttävästi edistää ei-kaupallisia tavoitteita ja että yhteisön sisäisen kaupan ja perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista julkiselle yritykselle uskotuista erityistehtävistä maksettavan korvauksen kohdentamiseen liittyy hankalia ongelmia. Komissio on suullisessa käsittelyssä huomauttanut siitä, että jäsenvaltioiden julkisen palvelun yleisradiotoiminnasta on olemassa pöytäkirja, joka on liitetty EY:n perustamissopimukseen 2.10.1997 tehdyllä Amsterdamin sopimuksella (EYVL 1997, C 340, s. 109).
- 83 Asianosaisten vaatimuksista ja heidän suullisessa käsittelyssä esittämästään ilmenee kuitenkin, että ainoa komissiolla tässä asiassa ollut todellinen ongelma liittyy siihen, miltä osin Espanjan julkisille televisioyhtiöille myönnettyjen määrärahojen tarkoituksena on yhtiöille kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen erityisten julkisten tehtävien hoitamisesta aiheutuvien lisäkustannusten korvaaminen. Tämän ongelman arvioinnissa ei voida ottaa huomioon edellä mainittua pöytäkirjaa, joka hyväksyttiin lähes 19 kuukautta sen jälkeen kuin kantaja oli esittänyt ratkaisukehotuksensa; kehoitus esitettiin jopa ennen Amsterdamin sopimuksen tekemiseen johtaneen hallitusten välisen kokouksen avaamista 29.3.1996.

- 84 Komissio on sen lisäksi pyrkinyt perustelemaan asiassa kuluneen ajan pituutta toimenpiteillä, joihin se on ryhtynyt kantajan tekemien kantelujen perusteella.
- 85 Tältä osin on otettava huomioon, että komissio pyysi ennen kantajan esittämää ratkaisukehotusta kahdesti, 30.4.1992 ja 18.10.1995, Espanjan viranomaisilta nimenomaisesti riidanalaista rahoitusta koskevia tietoja. Se tilasi myös konsulttitoimistolta joulukuussa 1993 perusteellisen tutkimuksen julkisten televisioyhtiöiden rahoituksesta koko yhteisön alueella.
- 86 Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan missään tapauksessa tee hyväksyttäväksi sitä, että komissio on pitkittänyt kyseessä olevien toimenpiteiden alustavaa tutkimista näin kauan ja siten ylittänyt huomattavasti sen harkinta-ajan, joka perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden arviointiin kohtuudella tarvitaan. Tästä seuraa, että vaikka Amsterdamin sopimuksella EY:n perustamissopimukseen liitetyn edellä mainitun pöytäkirjan olisi katsottava osoittavan jäsenvaltioiden pitävän käsiteltävää asiaa poliittisesti arkaluontoisena, niin komission olisi ratkaisukehotuksen saadessaan silti pitänyt kyetä tekemään päätös, jossa olisi todettu joko, ettei riidanalainen rahoitus ole valtion tukea tai että se on valtion tukea, joka kuitenkin soveltuu yhteismarkkinoille, taikka päätös, jossa olisi todettu asian huomattavan ongelmallisuuden edellyttävän, että komissio aloittaa 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn, jolloin kaikilla niillä, joita asia koskee, etenkin jäsenvaltioilla, olisi ollut mahdollisuus esittää asiaa koskevat huomautuksensa. Sitä paitsi komissio olisi voinut tässä määräajassa tehdä myös sellaisen yhdistelmäratkaisun, jossa kustakin kysymyksessä olevasta valtion toimenpiteestä olisi erikseen annettu tilanteen mukaan jokin edellä mainituista kolmesta periaatepäätöksestä (ks. vastaavasti asia 74/76, Iannelli & Volpi, tuomio 22.3.1977, Kok. 1977, s. 557, 14—17 kohta ja asia T-107/96, Pantochim v. komissio, tuomio 17.2.1998, Kok. 1998, s. II-311, 51 kohta).
- 87 Perustelujen tässä vaiheessa on vielä tutkittava, onko komissio 20.2.1996 päivätyssä kirjeessä ottanut kantaa kantajan esittämään ratkaisukehotukseen.

- 88 Kantaja on aiheellisesti korostanut, ettei tässä kirjeessä mitenkään määritellä komission kantaa kysymyksessä oleviin kanteluihin, kun toimitin vain toteaa, että se on kantelujen tutkimisen ja ulkopuolisen tutkimuksen valmistumisen jälkeen pyytänyt Espanjan viranomaisilta eräitä täydentäviä tietoja. Perustamissopimuksen 175 artiklan mukaisen ratkaisukehotuksen saaneen toimielimen lähettämä kirje, jonka mukaan sen käsiteltäviksi saatettujen kysymysten tutkiminen jatkuu, ei nimittäin sisällä sellaista ratkaisua, jolla laiminlyönti päättyisi (ks. tuomio em. asiassa Snupat v. EHTY:n korkea viranomainen ja asia 13/83, parlamentti v. neuvosto, tuomio 22.5.1985, Kok. 1985, s. 1513, 25 kohta).
- 89 Sen lisäksi on selvää, ettei komissio vielä tämän kanteen käsittelyn aikana ole tehnyt minkään edellä todetun vaihtoehdon mukaista päätöstä.
- 90 Edellä esitetyistä perusteluista seuraa, että komissio on 8.4.1996 laiminlyönyt ratkaisun antamisen, kun se ei ole kahden kuukauden määräajassa sille 8.2.1996 saapuneesta ratkaisukehotuksesta tehnyt päätöstä, jossa todetaan joko, etteivät kysymyksessä olevat valtion toimenpiteet ole perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja valtion tukia tai että vaikka ne on katsottava 92 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuiksi valtion tuiksi, ne ovat 92 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltuvia, taikka että asiassa on aloitettava perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukainen menettely, taikka päätöstä, joka sisältää tilanteen mukaan näiden eri ratkaisuvaihtoehtojen yhdistelmän.
- 91 Laiminlyöntiin perustuvat vaatimukset on sen vuoksi katsottava perustelluiksi.
- 92 Koska kumoamisvaatimus on esitetty vain toissijaisesti, siitä ei ole tarpeen lausua.

Oikeudenkäyntikulut

- 93 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.
- 94 Komissio on hävinnyt asian, joten se on kantajan vaatimusten mukaisesti velvoitettava korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut lukuun ottamatta Ranskan tasavallan väliintulosta aiheutuneita kuluja.
- 95 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan mukaisesti Ranskan tasavallan on vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan. Sen on lisäksi korvattava väliintulostaan kantajalle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Komissio on laiminlyönyt sille EY:n perustamissopimuksen mukaan kuuluvat velvollisuudet, kun se ei ole antanut ratkaisua kahden kantelun johdosta, jotka kantaja on tehnyt 2.3.1992 ja 12.11.1993.

- 2) Komissio velvoitetaan korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut lukuun ottamatta Ranskan tasavallan väliintulosta aiheutuneita kuluja.

- 3) Ranskan tasavalta velvoitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluis-
taan sekä sen väliintulosta kantajalle aiheutuneista kuluista.

Tiili

Briët

Lenaerts

Potocki

Cooke

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä syyskuuta 1998.

H. Jung

V. Tiili

kirjaaja

laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtaja